

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Č. j.: 091 699/98-5074
Signatura: bi1ls201

Inspektorát č. 9
Okresní pracoviště Hradec Králové

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Školské zařízení: Domov mládeže Hradec Králové, Vocelova 1469

IZO: 000 528 315

Identifikátor: 600 029 603

Ředitelka zařízení: Mgr. Sylva Nekolová

Zřizovatel: MŠMT ČR, Karmelitská 7, 118 12 Praha 1 - Malá Strana

Příslušný školský úřad: ŠÚ Hradec Králové

Termín inspekce: 24. listopadu 1998 - 25. listopadu 1998

Inspektoři: Mgr. Jana Kocábová

Předmět inspekce: Posouzení činnosti školského zařízení ve vybraných částech dle § 18 odst. 3, 4 zákona č. 564/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů (zákona č. 139/1995 Sb.):
Podmínky, průběh a výsledky výchovně vzdělávací činnosti DM

Označení dokladů a ostatních materiálů, o které se zjištění opírá: Plán hlavních úkolů DM, Komplexní program sociální prevence pro DM, Minimální preventivní program DM na školní rok 1998/1999, Organizační a provozní řád DM, Vnitřní řád DM, Výroční zpráva DM za školní rok 1997/1998, Plán hlavních úkolů DM, Plán práce pedagogického úseku, Plán dalšího vzdělávání vychovatelů DM ve školním roce 1998/1999, týdenní rozvrhy zájmové a další činnosti v DM, Výchovné roční plány jednotlivých vychovatelů, metodických sdružení a zájmových útvarů, deníky výchovných skupin, osobní spisy žáků, rozvrh služeb vychovatelů, zápisy z jednání domovního parlamentu, zápisy z jednání stravovací komise, zápisy z pedagogických rad, osobnostní testy žáků, písemné dotazníky pro rodiče, písemné dotazníky pro žáky DM.

ZJIŠTĚNÉ SKUTEČNOSTI A JEJICH HODNOCENÍ

1. Hodnocení materiálně technických podmínek výchovně vzdělávací činnosti vzhledem ke schváleným učebním dokumentům a počtu žáků

Domov mládeže, dále jen DM, je umístěn v pětipodlažní budově postavené v osmdesátých letech, její technický stav je proto dobrý. Prostorové podmínky odpovídají počtu ubytovaných žáků a výchovnému programu DM.

Součástí DM je 66 ložnic, z toho 19 garsonek, 3 klubovny a společenské místnosti, 5 místností pro vychovatele, ředitelna, fotokomora, nahrávací studio a posilovna, místnost určená jako studovna, místnost určená jako izolace, kuchyňka a recepce. V kuchyňce je žákům k dispozici chladnička, sporák a mikrovlnná trouba. Další chladničky jsou umístěné v garsonkách a na chodbách. Všechny místnosti, ale i chodby, jsou prostorné a vybavené dostatečným množstvím funkčního nábytku a zařízení. Botníky jsou vhodně umístěny v suterénu. DM nemá svou vlastní tělocvičnu ani hřiště. Sociální zařízení a umývárny se sprchami jsou na každém patře a v každé garsonce.

Dále je součástí DM kuchyně s přílehlou jídelnou. Kuchyňský komplex tvoří dvě přípravný, varna, sklad potravin, příruční sklad a kancelář. Je vybaven moderním technologickým zařízením. Strávníci mají k dispozici 27 míst u čtyř atypických velkých kulatých stolů. Kapacita kuchyně odpovídá přípravě 135 jídel současně.

DM je vybaven pro potřeby žáků žehličkami, vysoušeči vlasů, kulmami, radiomagnetofony, budíky, jídlonosiči, dalšími nádobami na jídlo, varnými konvicemi, psacími stroji a horským sluncem. Ze sportovního náčiní jsou to hlavně míče a horolezecká výzbroj. K dispozici jsou i batohy, spací pytle, karimatky, ledvinky, lyže a lyžařské boty a vybavení pro netradiční sporty.

K vybavení DM patří i 6 počítačů, dva z nich s možností využití internetové sítě. K dispozici je žákům i kopírka. Žáky a vychovatele je efektivně využíváno funkční zařízení kluboven pro zájmovou činnost. Jedná se o moderní posilovací zařízení v posilovně, kompletní vybavení fotokomory, vypalovací pec pro potřeby keramického kroužku a na velmi dobré úrovni vybavení nahrávacího studia včetně dvou videokamer a řady hudebních nástrojů (klavír, varhany, flétny, kytary). Na DM je i velké množství svazků odborné literatury a žákovská knihovna se spíše encyklopedickým zaměřením (dohromady asi 800 knih).

Materiálně technické podmínky v DM jsou hodnoceny jako nadprůměrné.

2. Hodnocení psychohygienických podmínek

DM má vzhledem k počtu žáků a k své výchovné koncepci velmi vhodně řešené interiéry nejen z hlediska prostorového, ale i estetického a funkčního.

Ve vnitřním řádu DM, který je vyvěšen na přístupném místě a jsou s ním prokazatelně seznámeni rodiče žáků i žáci, je zabudován režim dne. Ten je vhodně sestaven pro věkovou kategorii ubytovaných žáků a zohledňuje v určitých bodech i rozdílné psychohygienické potřeby starších a mladších žáků.

DM umožňuje nově přijatým žákům prvního ročníku několikadenní adaptační pobyt v domově již koncem prázdnin a tím jim pomáhá lépe zvládnout významné změny v jejich životě při zahájení středoškolského studia. Žáci při nástupu do DM vyplňují osobnostní testy, které mají vypovídající hodnotu pro vychovatele při individuálním přístupu k nim.

Při ubytování žáků na začátku školního roku jsou ze strany vedení respektovány jejich kamarádské vztahy. V ložnicích jsou ubytováni tři žáci, každý z nich má svou postel s úložným prostorem pro lůžkoviny, skříň, noční stolek a ve většině případů pracovní místo se židlí. Garsonky se skládají ze dvou pokojů podobně zařízených, v jednom z nich je kuchyňská linka. Pokoje jsou prostorné a čisté. Při zařazování do výchovných skupin je ve většině případů zohledňován věk žáka, škola, na které studuje, a možnost kontinuálního působení jednoho vychovatele během celého studia.

Úklid pokojů, který je vychovateli pravidelně sledován a hodnocen, je zahrnut do režimu dne a do pravidelných činností výchovných skupin. Společné prostory uklízejí uklízečky, prostory kolem DM žáci.

Sociální zařízení a sprchy jsou z hygienického hlediska vyhovující, vzhledem k počtu žáků je jejich kapacita dostačující.

Jednotná výzdoba chodeb a společných prostor je na vysoké estetické úrovni a z velké části se na ní podílejí i žáci DM.

Příprava na vyučování se řídí režimem dne, který vymezuje přesně určený časový prostor pro tzv. studijní klid. V té době musí žáci, pokud se nacházejí na domově, respektovat právo ostatních na klid při přípravě na vyučování, i když se sami neučí. Mohou být v té době i na vycházce, ovšem pouze za předpokladu, že nemají studijní problémy. Své studijní povinnosti mohou žáci plnit na pokojích, ve studovně i v ostatních společných prostorách. Při studiu je zajištěn klid a pomoc ze strany vychovatelů i starších žáků.

Také rodiče, kteří znají své děti nejlépe, mohou po domluvě s vychovateli v případě neprospěchu ve škole částečně korigovat denní režim svých dětí prodloužením doby určené na studium na úkor vycházek. Rodiče žáků se zúčastňují ankety, která se týká pobytu jejich dětí v DM, a jejíž výsledky jsou zohledňovány při organizování života a výchovy žáků.

V případě potřeby mohou žáci své problémy studijního i osobního rázu konzultovat s vychovateli i s psychologem, který do DM pravidelně dochází.

Relaxaci žáků umožňují nejen zájmová činnost v účelně zařízených klubovnách, návštěva posilovny, neformální činnosti v dalších společných prostorách, ale i odpočinek na jejich pokojích. Nabídka různých zájmových aktivit je velmi široká a je založena na dobrovolnosti a částečně i nápadech a aktivitě žáků. V klubovnách i posilovně jsou vyvěšeny řady odborných pracoven. Formou pronájmu je řešeno i využívání tělocvičny a hřiště.

Výpočetní technika je žákům přístupná i v době jejich volna. Žáci navštěvují ve svém osobním volnu také knihovnu. V DM si mohou bezplatně půjčovat některé elektrospotřebiče nebo jiné věci, které jim ulehčují či zpříjemňují život. Je stanovena osobní zodpovědnost žáků za půjčenou věc.

Většina žáků se stravuje v poledne ve školních jídelnách, takže DM zajišťuje žákům snídaně a večeře, při kterých mají možnost výběru ze dvou až tří jídel. Časové rozmezí určené pro vydávání jídel v jídelně je dostatečně široké, během inspekce bylo pozorováno plynulé vydávání jídel bez zbytečného hromadění žáků před jídelnou, vždy za přítomnosti jednoho z vychovatelů. Stravovací komise, která je v DM ustavena a jejíž členové jsou hlavně žáci, se schází jedenkrát za měsíc. Připomínky a náměty, které vzejdou z jejího jednání a jsou písemně zpracovány, často ovlivňují jídelní lístek v následujícím období.

z hlediska kalorické a nutriční vyváženosti i kvality pokrmů. Systém nákupu stravenek a výběru jednotlivých jídel dle jídelního lístku pomocí automatického označování stravenek s dvoudenním předstihem je velmi jednoduchý, časově nenáročný a z hlediska žáků vyhovující.

Pitný režim je v DM realizován pomocí automatů na teplé a studené nápoje umístěných v prostorách domova, dále možností přípravy teplých nápojů v kuchyňce a na pokojích prostřednictvím vypůjčených varných konvic, popřípadě přechováváním nápojů ve společných ledničkách.

Díky provozované hospodářské činnosti DM, která je povolena Školským úřadem v Hradci Králové a neovlivňuje negativně výchovný program DM, dochází k postupné modernizaci domova z hlediska vybavenosti, funkčnosti a estetičnosti.

Psychohygienické podmínky lze hodnotit jako nadprůměrné.

3. Hodnocení podmínek a výsledků formativního působení na žáky

Formativní působení na žáky v DM je ovlivňováno řadou faktorů, které jsou vyčerpávajícím způsobem zahrnuty v Plánu hlavních úkolů DM. Již v roce 1996 byl zpracován Komplexní program sociální prevence DM, který je každoročně aktualizován. Plánování výchovného procesu s následnou kontrolou, což je na DM prokazatelně realizováno, umožňuje systematické působení na žáky a postupný posun tohoto procesu směrem k efektivnějším a promyšlenějším metodám. Oba tyto zmiňované dokumenty spolu s Plánem pedagogického úseku DM jsou přenášeny do osobních ročních plánů vychovatelů jednotlivých výchovných skupin, do plánů dvou metodických sdružení i plánů zájmových útvarů.

Kontrolní činnost ředitelky DM a hlavního vychovatele je doložena písemnými výstupy s konkrétními závěry pro zlepšení výchovné činnosti.

Důležitým faktem pro zlepšení profesionálního přístupu v oblasti formativního působení na žáky je další vzdělávání pedagogických pracovníků DM, které je kontinuální a ze strany všech pracovníků je pokládáno za nezbytné. Jedná se především o uvádění začínajících vychovatelů do výchovného procesu svými zkušenějšími kolegy, dále účast jednotlivých vychovatelů na akcích souvisejících s jejich profesí, samostudium odborné literatury, jejíž nákup obstarává vedení DM, zavedení sociální kartotéky na DM, aktivní účast ředitelky DM a vedoucího vychovatele DM při tvorbě metodických listů, které mají k dispozici všichni vychovatelé.

Velmi významným faktem pro úspěšné a efektivní formativní působení na žáky je pravidelná činnost psychologa na DM. Účastní se konzultací při sestavování výchovných plánů a preventivních programů a dalšího vzdělávání vychovatelů v oblasti psychologie a speciální pedagogiky v rámci tzv. studijních dnů. Jeho konzultativní, poradenská a osvětová činnost je vedena individuální i kolektivní formou směrem k vychovatelům, rodičům, ale především k žákům.

V době inspekce bylo pozorováno slušné a zdvořilé chování žáků ubytovaných na DM. Přátelská atmosféra, která charakterizuje život v tomto zařízení, je vytvářena především oboustranným hezkým vztahem ubytovaných žáků a vychovatelů plným důvěry a vzájemného respektování. Při pohovoru s ředitelkou školy, vychovateli a žáky bylo potvrzeno, že život v DM je budován na základě demokratických zásad a přístup k jakýmkoliv aktivitám žáků je formován na základě motivace a dobrovolnosti.

Chod DM se řídí podrobně vypracovaným Vnitřním řádem DM. Je zpracován srozumitelnou formou a zejména jazykovým stylem je přizpůsoben věkové kategorii ubytovaných žáků. Jsou v něm zahrnuta vedle povinností žáků i jejich práva a zdůrazněny vlastnosti jedinců žijících v kolektivu, jako je například ohleduplnost, zodpovědnost a tolerantnost. Je v něm vyzdvíženo i právo žáků na vyjádření svého názoru ke všem otázkám života v DM prostřednictvím domovního parlamentu, stravovací komise či individuálně. Vnitřní řád DM obsahuje nejen tzv. sazebník trestů, ale i taková výchovná opatření, jako je pochvala vychovatele, ředitelky DM, pochvalný dopis odeslaný rodičům a věcné odměny.

V DM je v současné době ubytováno 236 žáků, kteří jsou rozděleni do devíti výchovných skupin. Snahou vedení DM je, aby se vychovatelé nesoustřeďovali pouze na práci ve svých výchovných skupinách, ale formativně působili i na ostatní žáky. V době inspekce byla pozorována skupinová práce vychovatelů s žáky i individuální přístup vychovatelů k jednotlivým žákům.

Jako velmi efektivní se jeví při pozitivním formování osobnosti mladého člověka součinnost a spolupráce vychovatelů v DM, pedagogů ve školách, rodičů a odborníka v oboru psychologie. Tento fakt není v DM chápán jako formální záležitost, ale je v praxi prokazatelně realizován. Důkazem toho je velmi dobrá spolupráce DM a rodičů ubytovaných žáků. Svědčí o tom například dotazníky směřované k rodičům, kteří se vyjadřují k životu v DM. V letošním školním roce byl částečně pozměněn na základě jejich vyhodnocení a návrhů směřujících do oblasti režimu zařízení, organizace života DM a požadavků na informovanost (obsah a četnost) Vnitřní řád DM. Návratnost těchto dotazníků je poměrně vysoká, činí asi sedmdesát procent. DM také pravidelně dvakrát ročně podrobně písemně informuje rodiče ubytovaných žáků o jejich chování, což se setkává ze strany rodičů s kladnou odezvou. Rozhovor s ředitelkou DM potvrdil, že spolupráce se školami je na dobré úrovni. V době inspekce byli na DM ubytováni žáci z 19 škol, nejvíce žáků je z SPŠ stavební v Hradci Králové a ze SOŠV a Gymnázia A. Švehly v Hradci Králové, které také nejlépe s DM spolupracují v rámci společných akcí, pravidelných setkání na pedagogických radách škol a aktuálně dle potřeby.

Činnost domovního psychologa směřující k žákům má charakter osvětový, diagnosticko-poradenský a diagnosticko-terapeutický. Mezi nejdiskutovanější problémy patřily v poslední době mezigenerační partnerské vztahy, partnerské vztahy mládeže, zvládání osobnostních problémů mladých lidí včetně studijních problémů, lidská sexualita, problém různých typů závislostí a poruch v přijímání potravy. V uplynulém školním roce o radu či konzultaci požádalo asi osmdesát klientů z řad žáků. Psychosociální poradenství žákům poskytuje velmi často i bývalá vychovatelka DM, která zabezpečuje s dalšími vychovateli a externími spolupracovníky zejména oblast sociální prevence včetně organizace PEER programu. Z rozhovoru s psychologem vyplynulo, že jeho činnost je v DM komplexně a hojně využívána nejen žáky, ale i rodiči a vychovateli, a má svůj nezastupitelný podíl při formování osobnosti mladého člověka.

DM má ve svých výchovných plánech pojmenovány oblasti výchovného působení na žáky a inspekce sledovala v průběhu návštěvy, zda jsou tyto plány realizovány. Důležitou oblastí výchovného působení je oblast přípravy na vyučování. Ta je zahrnuta do režimu dne a důsledně sledována vychovateli. Vychovatelé se snaží o neustálé zdůrazňování pocitu zodpovědnosti žáků vůči svým vlastním povinnostem, podporují aktivní pomoc ze strany starších spolužáků a sami se zapojují do doučování. V rámci zlepšení studijních podmínek se uvažuje o vybudování větší studovny, knihovny a pravidelného využívání internetu.

Podmínky pro realizaci zájmových aktivit jsou v DM dobré, realizací dlouhodobě plánované přístavby by se však mohly vylepšit hlavně podmínky pro přírodovědnou a technickou činnost. Personální zajištění zájmové činnosti je ve většině případů záležitostí vychovatelů, jen ve výjimečných případech se zapojují do této činnosti i externí spolupracovníci.

Zájmová činnost je organizována formou pravidelných kroužků, cyklicky opakujících se přednášek v rámci kurzů a příležitostnou nabídkou účasti na různých převážně kulturních akcích. Dle výčtu zájmových aktivit DM, který byl inspekci písemně předložen, z rozhovoru s žáky, vychovateli, sledováním života v DM během inspekce v průběhu celého dne a také z přímé účasti inspekce na některých z těchto aktivit, je možno usuzovat, že formativní působení na žáky probíhá v oblasti rozvoje fyzické zdatnosti, rozvoje rozumové a poznávací složky osobnosti, rozvoje všeobecné kulturnosti a rozvoje estetického citění, rozvoje v oblasti společensko-vědní i v oblasti rozvoje technických dovedností. Dále je u žáků ovlivňována hodnotová orientace, dochází k uznávání a dodržování etických norem a formování pozitivních charakterových vlastností na základě vhodné argumentace v rámci diskuse či osobního příkladu vychovatelů.

Mezi zájmové kroužky se stálou členskou základnou patří kroužek keramiky, divadelní kroužek, audioklub, který připravuje vysílání domovního rádia Suterén, videoklub, který se soustřeďuje na vlastní tvorbu videoprogramů reportážního i zábavného charakteru a kroužky hudebních aktivit. Dále lze jmenovat sportovní kroužky, jako je jóga, posilování, aerobik, stepaerobik a volné lezení na umělé stěně. Mezi pravidelně organizované aktivity, kde mimo stabilní účastníky jsou přibíráni i příchozí z řad žáků DM, patří sálová kopaná, basketbal, plavání (pro žáky jsou zakoupené permanentky), filmový klub a divadelní klub (pro žáky jsou zakoupené permanentky) a floorball.

Dále jsou v DM pořádány cyklické akce s výchovným programem, jako je například fotokurs, ekokurs, PEER program s protidrogovou tematikou, besedy s domovním psychologem a celodomovní hra, ve které je zapojeno všech devět výchovných skupin a žáci jsou motivováni finální odměnou pro vítěze. Během celého školního roku probíhá také soutěž v úklidu jednotlivých pokojů, která je průběžně žáky a vychovateli sledována a hodnocena. Pocit sounáležitosti s DM je u žáků vytvářen i účastí na různých sportovních turnajích, realizací tzv. domovních svátků, kdy žáci vytvářejí v DM celovečerní kulturní program, ale i vydáváním domovního časopisu Občasník DM za aktivního přispění žáků.

Podmínky i výsledky formativního působení na žáky lze hodnotit jako vynikající.

ZÁVĚRY

Činnost DM vychází z dlouhodobých i krátkodobých výchovných plánů včetně kvalitně zpracované sociální prevence. Je charakterizována komplexností spojení jednotlivých složek výchovného působení, to znamená spoluprací vychovatelů, pedagogů na školách, rodičů a odborníka v oboru psychologie a zároveň širokým pokrytím zájmových aktivit žáků. Ty jsou realizovány na základě dobrovolnosti a vlastní aktivity ze strany žáků a na motivační schopnosti v oblasti využití volného času ze strany vychovatelů. Velký důraz je kladen i na kontrolu plnění studijních povinností žáků s případnou pomocí při nich. Stabilizaci kolektivu vychovatelů a jejich dalšímu vzdělávání je ze strany vedení přikládána nesmírná důležitost. Metodická činnost ředitelky DM a vedoucího vychovatele je příslibem pro další pozitivní

ovlivňování výchovného procesu na DM. Během inspekce nebylo zjištěno ve sledovaných oblastech porušení žádných právních předpisů.

V Hradci Králové dne 10. prosince 1998

razítko

Podpis inspektorky:

Mgr. Jana Kocábová v. r.

Přílohy: 0

Inspekční zprávu jsem převzala dne 14. prosince 1998

razítko

Podpis ředitelky DM: Mgr. Sylva Nekolová v. r.

Dle § 19 odst. 8 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel školy - zařízení podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Na vědomí

Adresát	Datum předání / odeslání zprávy	Podpis příjemce nebo č.j. jednacího protokolu ČŠI
Zřizovatel: MŠMT ČR	4. leden 1999	091 699/98-5074
Školský úřad: Hradec Králové	4. leden 1999	091 699/98-5074

Připomínky k inspekční zprávě nebyly doručeny.